

SAŽETAK PRESUDE

PANJU PROTIV BELGIJE OD 28. LISTOPADA 2014. GODINE ZAHTJEV BROJ 18393/09

Povreda prava na djelotvoran pravni lijek i prava na suđenje u razumnom roku zbog nepostojanja pravnog lijeka za prekomjerno trajanje istrage

❖ ČINJENICE

Podnositelj je uhićen zbog sumnje da je počinio kazneno djelo nezakonitog trgovanja zlatom i kazneno djelo pranja novca. Prilikom uhićenja, podnositelju je oduzeto 50 kilograma zlata te su zamrznuti njegovi računi koje je imao u belgijskim bankama. Tijekom 2002. godine podignuta je optužnica protiv podnositelja i još petorice okrivljenika zbog sumnje da su sudjelovali u istom slučaju.

Tijekom 2005., 2006., i 2007. godine, podnositelj je nadležnom žalbenom vijeću (*La chambre des mises en accusation*)¹ podnio tri zahtjeva sukladno Zakonu o kaznenom postupku, prigovarajući zbog duljine trajanja kaznenog postupka. Nadležno žalbeno vijeće je ustanovilo kako s obzirom na opseg i složenost predmeta, postupak ne traje prekomjerno dugo, uzimajući u obzir činjenicu da je podnositelj opravdano prigovarao zastojsima u postupku. Međutim, to žalbeno vijeće istaknulo je kako je nadležno ispitati je li istraga pravilno vođena, ali nije nadležno naložiti javnom tužitelju da poduzme potrebne radnje kojima bi se postupak ubrzao. Isto tako, nadležno žalbeno vijeće je ustanovilo kako se glavni javni tužitelj ispričao zbog zastoja u postupku te kako je poduzeo potrebne radnje koje su trebale doprinijeti što skorijem okončanju postupka. Isprika glavnog javnog tužitelja uslijedila je nakon što je opisao otežane uvjete rada u javnom tužiteljstvu u Bruxellesu.

Tijekom 2007. godine, podnositelj je pokrenuo postupak u kojemu je tražio da se ukinu mjere kojima je oduzeto zlato i zamrznuti njegovi bankovni računi, navodeći kako je protekao razumni rok predviđen člankom 6. stavkom 1. Konvencije. Njegov zahtjev je odbijen, a nadležno žalbeno vijeće zauzelo je stav kako podnositelj nije u mogućnosti prigovarati kako je došlo do odugovlačenja u postupku budući da je sam, podnoseći različite zahtjeve, doprinio duljini njegovog trajanja. Nadležno žalbeno vijeće ponovilo je navedeni stav u svojim kasnijim odlukama.

Tijekom 2011. godine, došlo je do ukidanja mjera kojima je podnositelju oduzeto zlato i zamrznuti njegovi bankovni računi, zato što je protekao razumni rok predviđen člankom 6. stavkom 1. Konvencije. Nadležno žalbeno vijeće primijetilo je kako su odluke o ukidanju navedenih mjera postale konačne te je stoga zauzelo stav kako je prigovor o duljini trajanja postupka postao bespredmetan.

Iz podataka iz spisa predmeta proizlazi kako je istražni postupak još uvijek u tijeku. Pozivajući se na članak 6., stavak 1. Konvencije i članak 13. Konvencije, podnositelj je prigovarao kako u belgijskom kaznenopravnom sustavu ne postoji učinkovito pravno sredstvo za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku temeljem kojega bi pred domaćim tijelima mogao isticati da je kazneni postupak protiv njega predugo trajao.

¹ Sudbeno vijeće koje u okviru nadležnog žalbenog suda odlučuje o pitanjima iz stadija istrage (npr. o duljini trajanja istrage).

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na članak 13. u vezi s člankom 6. stavkom 1. Konvencije

Nesporno je da podnositelju pripada pravo na učinkovito pravno sredstvo budući da je osnovan njegov prigovor o duljini trajanja istražnog postupka.

Sud je potom ispitivao dvije vrste pravnih sredstava koje postoje u belgijskom kaznenopravnom sustavu, a koje je isticala belgijska Vlada: pravno sredstvo za naknadu štete i preventivno pravno sredstvo.

Sud je već prethodno utvrdio² kako u predmetima koji se odnose na duljinu trajanja parničnog postupka, tužba za naknadu štete kojom se utvrđuje izvanugovorna odgovornost države predstavlja dovoljno sigurno pravno sredstvo koje se u Belgiji primjenjuje od 28. ožujka 2007. godine. Sud je belgijskim nadležnim tijelima odlučio dati vremena da „testiraju“ učinkovitost ovog pravnog sredstva, smatrajući kako ne postoje prepreke zbog kojih se to pravno sredstvo ne bi moglo koristiti i za prigovore u okviru duljine trajanja kaznenog postupka. Međutim, Vlada Belgije nije dostavila niti jedan primjer iz domaće sudske prakse kojim bi dokazala učinkovitost tog pravnog sredstva u kaznenim postupcima. Posebice nije uspjela dokazati kako je riječ o pravnom sredstvu koje bez odugovlačenja dovodi do odgovarajućeg obeštećenja. Slijedom navedenog, predmetno pravno sredstvo za naknadu štete se ne može smatrati učinkovitim pravnim sredstvom za prigovore na duljinu trajanja istrage u kaznenom postupku.

U odnosu na preventivna pravna sredstva, belgijska Vlada je objasnila kako belgijsko zakonodavstvo predviđa čitav niz mehanizama koji su ustanovljeni u svrhu ispitivanja duljine trajanja istrage u kaznenom postupku. Nakon što je već prethodno u nekim predmetima protiv Belgije ustanovio kako se navedeno pravno sredstvo ne može smatrati učinkovitim, Sud je ipak uzeo u obzir razvoj sudske prakse Kasacijskog suda u 2010. godini iz koje proizlazi kako se ispitivanje duljine trajanja postupka mora omogućiti u svakom stadiju kaznenog postupka, čak i u stadiju istrage i kako shodno tome nadležno žalbeno vijeće ima obvezu po službenoj dužnosti ili po zahtjevu stranaka, ispitati zakonitost postupka, uključujući duljinu njegovog trajanja.

Sud je međutim ostao rezerviran po pitanju učinkovitosti takvog pravnog sredstva. Prvo, Sud je primijetio kako niti jedno od navedenih pravnih sredstava nije bilo isključivo namijenjeno ispitivanju duljine trajanja kaznenog postupka. Za razliku od sustava zaštite predviđenog primjerice u Španjolskoj, Portugalu i Sloveniji, Sud nije mogao utvrditi da belgijsko nadležno žalbeno vijeće može odrediti rokove za izvršenje postupovnih radnji na način da naloži sucu istrage da zakaže ročište, okonča istragu ili odluči kako konkretnom predmetu treba dati prednost u rješavanju.

Drugo, razlog zbog kojih nadležno žalbeno vijeće po službenoj dužnosti nije poduzelo niti jednu od navedenih mjera možda je bio u tome što se nisu riješeni strukturalni problemi u javnom tužilaštvu u Bruxellesu, prvenstveno nedostatak osoblja.

Treće, Sud je primijetio kako domaći sudovi nisu ovlaštteni izreći sankcije za prekomjerno trajanje postupka, osim u iznimnim slučajevima kada je zbog prekomjerne duljine trajanja došlo do obustave istrage ili je nastupila zastara kaznenog progona. Sud je stoga zaključio

² Vidi odluku *Depauw protiv Belgije* od dana 15. svibnja 2007. godine

kako preventivna pravna sredstva na koja se pozivala belgijska vlada ne predstavljaju učinkovita pravna sredstva u smislu članka 13. Konvencije. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako je došlo do povrede članka 13. Konvencije u vezi s člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

U odnosu na članak 6. stavak 1. Konvencije

Sukladno podacima iz spisa predmeta stadij istrage traje već jedanaest godina i devet mjeseci te još uvijek nije okončan.

Sud je mišljenja kako se složenost predmeta ne može smatrati opravdanim razlogom zbog kojeg kazneni postupak protiv podnositelja toliko dugo traje. Što se tiče ponašanja podnositelja koji je prema mišljenju nadležnog žalbenog vijeća uzrok prekomjerne duljine trajanja postupka, Sud je ustanovio kako se njegov doprinos ne odnosi na cjelokupno trajanje postupka već kako je njegovom krivnjom postupak produljen isključivo u razdoblju od 2007. do 2008. godine, kada je aktivirao sredstva ubrzanja postupka predviđena Zakonom o kaznenom postupku. Vezano za problematiku zaostataka, Sud je ustanovio kako država sama mora organizirati sudbeni sustav na način da zadovolji standarde predviđene Konvencijom. Prema mišljenju Suda, glavni razlog zbog kojeg postupak predugo traje nije ponašanje podnositelja već činjenica da nadležne vlasti nisu postupak vodile na odgovarajući način. Stoga je utvrdio da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

Podnositelj nije podnio zahtjev za pravičnu naknadu.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.